

Remiss - När behovet får styra - ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8)

Sammanfattning

Region Gotland anser att utredningens förslag är mycket väl avvägda och bidrar till att den orala hälsan ökar och blir mer jämlik med befintliga resurser. Region Gotland anser dock att behovet av kunskaper om munhälsa kopplat till allmänhälsa behöver stärkas hos medarbetare inom kommunal och privat omsorgsverksamhet eftersom den uppsökande verksamheten och utbildning till omvårdnadspersonal föreslås tas bort. Förtydligande av Socialtjänstlagen SoL angående munhälsa och daglig omvårdnad behövs. Region Gotland anser dock att det är viktigt att Försäkringskassan tillförs mera resurser för den ökade administration som med förslagen kommer att läggas på Försäkringskassan istället för regionerna. Region Gotland anser också att begreppet oral hälsa (eller munhälsa) bör användas framför tandhälsa.

Yttrande

Tandvårdsutredningen "När behovet får styra – Ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa" har utgått från regeringens direktiv att:

- Analysera skillnader i tandhälsa samt identifiera faktorer och incitament för en mer **jämlik tandvård och tandhälsa**.
- Analysera och överväga åtgärder för att tandvårdssystemet ska uppfattas som mer **förutsägbart** för såväl patienter och vårdgivare som företrädare för professionerna.
- Pröva vilken betydelse prissättningen på tandvårdsmarknaden har för en jämlik tandvård och tandhälsa.

Utredningen har **definierat ett jämlikt tandvårdssystem** utifrån följande kriterier, vilka Region Gotland tycker är väl avvägda:

- Vård och behandling efter behov.
- God tillgång till behandlare i hela landet.
- Vård och behandling av god kvalitet och i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Låg ekonomisk tröskel för patienten.
- Nationellt likvärdig tillämpning av befintliga regelverk.
- Förmåga att nå grupper som av socioekonomiska, kulturella eller andra skäl avstår tandvård.

Region Gotland instämmer helt i utrednings slutsatser:

- Tandvårdssystemets finansieringsmodell i kombination med ökad ojämlikhet i samhället riskerar att befästa skillnader i tandhälsa. Vi anser dock att benämningen oral hälsa bör användas i stället för tandhälsa.
- Den tudelade tandvårdsmarknaden tillvaratar inte tandvårdens hela potential.
- Vägledande principer för hur tandvård bör bedrivas behövs.
- Reformering av de särskilda tandvårdsstöden behövs för att nå ett mer jämlikt, resurseffektivt och förutsägbart system.

Region Gotland anser att utredningens förslag är väl avvägda och bidrar till att den orala hälsan ökar och blir mer jämlik med befintliga resurser. Vi anser dock att det är viktigt att Försäkringskassan tillförs mera resurser för den ökade administration som med förslagen kommer att läggas på Försäkringskassan istället för Regionen.

Region Gotland tycker att följande viktiga förslag är utmärkta:

Ändringar i tandvårdslagen

- Etiska principer och principer för vårdens organisering införs i lagen.
- Att tandvården ska stå i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet införs i lagen.
- Vårdgivarens ansvar att ge patienten information om behandling och egenvård införs.
- Regionen och inte folktandvården ska stå för fullständig tandvård till barn och unga och specialistvård för vuxna.

Förslag som avser barn och unga vuxna

- Avgiftsfri tandvård erbjuds till och med det år de fyller 19 år (och ej 23 år som idag).
- Samtliga barn och unga riskbedöms enligt mall.
- Tandhjälsregistret utökas att omfatta även barn och unga.

Förslag vuxna *utan* särskilda behov

- 20-23-åringar omfattas av det statliga tandvårdsstödet istället för att få kostnadsfri tandvård av regionen, då den nuvarande åldersgränsen för avgiftsfri tandvård tom 23 år inte står i överensstämmelse med principen om att den med störst behov ska ges företräde till tandvården.
- Enhetlig individuell riskbedömning i hela tandvårdssystemet.
- Generella subventioner som allmänt tandvårdsbidrag (ATB) och särskilt tandvårdsbidrag (STB) tas bort för att istället ersättas av behovsstyrda subventioner för förebyggande tandvård.
- Individuell tandhälsoplan med fast åtgärdsbaserad ersättning till vårdgivaren och med fast pris för patienten för besök inom tandhälsoplanen (200 kr/besök).
- Vårdgivare ska lämna behandlingsplan vid mer omfattande behandling till Försäkringskassan. Patienten får tillgång till informationen via Mina sidor. Försäkringskassan ska kontrollera att tandhälsoplan erbjudits, att skriftlig behandlingsplan gjorts och delgivits patienten vid mer omfattande behandling. Detta anser vi kommer kräva ökade resurser.
- Regeringen bör för att stärka skyddet mot höga kostnader justera pris på åtgärder och höja anslag till tandvårdsförmåner.

Förslag vuxna *med* särskilda behov

Nytt statligt selektivt tandvårdsstöd i två delar ersätter huvuddelen av regionernas särskilda tandvårdsstöd.

Långvarigt selektivt stöd för basal tandvård under längre tid:

Personer som på grund av nedsatt fysisk, psykisk eller kognitiv funktion har väsentligt försämrade förutsättningar att bevara och påverka munhälsan eller genomgå tandvårdsbehandling. Kan bero på allmänsjukdom eller medfött eller förvärvat tillstånd.

- Kan identifieras av tandvård, sjukvård eller kommunala verksamheter. Två i samverkan krävs.
Region Gotland anser dock att behovet av kunskaper om munhälsa kopplat till allmänhälsa behöver stärkas hos medarbetare inom kommunal och privat omsorgsverksamhet eftersom den uppsökande verksamheten och utbildning till omvårdnadspersonal föreslås tas bort. Förtydligande av Socialtjänstlagen SoL angående munhälsa och daglig omvårdnad behövs.

- Intyg hanteras digitalt via Försäkringskassan. Detta anser vi kommer kräva ökade resurser.

Selektivt stöd för viss behandling under viss tid:

Specifika odontologiska tillstånd, medfödda eller förvärvade:

- Medfödd missbildning i käkområdet som inte är ringa.
- Defekt i käken orsakad av sjukdom, medicinsk behandling, trauma.
- Tandskada orsakad av allmänmedicinsk sjukdom eller dess behandling.
- Långvarig/svår smärta i käke eller käkledsdefekt på grund av sjukdom/trauma.
- Oralmedicinska tillstånd i munslemhinnan.

Fast avgift för patienten inom de statliga selektiva stöden: 200 kr/besök.

Vårdgivarens prisreglerade ersättning inom de selektiva stöden ska vara fast och ingen ytterligare kostnad får debiteras patienten.

Utredningen föreslår också att ett regionalt tandvårdsstöd i samverkan med hälso-och sjukvården för vuxna med särskilda behov införs. Detta berör cirka 1 procent av patienterna och gäller dem som på grund av ett medicinskt beslut behöver tandvård som en del av sjukvårdens behandling.

Det gäller även patienter i behov av käkkirurgisk behandling som av patientsäkerhetsskäl behöver ett sjukhus medicinska eller tekniska resurser.

Priser för patienterna

- Tandhälsoplan för alla vuxna med hälsofrämjande och sjukvårdsbehandlande åtgärder efter risk: 200 kr/besök.
- Basal tandvård under längre tid: 200 kr/besök, max 1600 kr/år.
- Viss tandvård under viss tid: 200 kr/besök.
- 85 år och äldre: 200 kr/besök
- Behandling i samverkan med hälso-och sjukvården till öppenvårdsavgift.
- Högkostnadsskyddet kvar som nu och även övriga åtgärder i statligt stöd.

Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Mats-Ola Rödén
Ordförande hälso- och sjukvårdsnämnden

Marie Loob
Hälsa- och sjukvårdsdirektör

HSN § 94**Remiss. När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8)**

HSN 2021/288

HSN-AU § 79

Hälsa- och sjukvårdsnämndens beslut

- Hälsa- och sjukvårdsnämndens ställer sig bakom förvaltningens förslag till yttrande och skickar det som sitt eget.

Socialdepartementet har skickat remissen till landets regioner, några kommuner samt andra berörda. Utredningen har utrett och gett förslag på hur tandvårdssystemet kan utvecklas för att uppnå en mer jämlik tandhälsa och ett mer resurseffektivt tandvårdssystem. Förslagen avser hela tandvårdssystemet, tandvård till barn och unga vuxna, tandvård till vuxna utan särskilda behov samt till vuxna med särskilda behov.

Utredningen föreslår att principen att den som har det största behovet ska ges företräde till tandvården ska föras in i tandvårdslagen. Samverkan mellan region och andra vårdgivare poängteras i utredningen varför ett förtydligande föreslås i tandvårdslagen om att privata vårdgivare ska samverka med regionen i dess planering och utveckling av tandvården.

Utredningen föreslår även att:

- En undersökning hos tandvården ska kosta 200 kronor per besökstillfälle. Allmänt tandvårdsbidrag (ATB) och särskilt tandvårdsbidrag (STB) upphör.
- Varje individ får en individuell tandhälsoplan. De med störst risk för tandsjukdomar ska få mest stöd.
- Unga vuxna mellan 20 och 23 år ska ingå i det statliga tandvårdsstödet.
- Patienter med särskilda behov ska få ett mer jämlikt stöd. Ett statligt selektivt tandvårdsstöd som en del av det statliga tandvårdsstödet föreslås omhänderta flertalet av dagens patienter med särskilda behov.

Utredningen har därutöver kostnadsberäknat fyra alternativa modeller för ett nytt eller justerat statligt högkostnadsskydd, som tar ett första steg för att i sin utformning bli mer likt hälsa- och sjukvårdens system. De fyra alternativen bedöms innebära ökade kostnader för staten med mellan 1,6 och 6,5 miljarder kronor per år. Utredningen föreslår att de nya reformerna träder i kraft den 15 januari 2026.

Bedömning

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen anser att utredningens förslag är mycket väl avvägda och bidrar till att den orala hälsan ökar och blir mer jämlik med befintliga

resurser. Dock är behovet av kunskaper om munhälsa kopplat till allmänhälsa och behöver stärkas hos medarbetare inom kommunal och privat omsorgsverksamhet eftersom den uppsökande verksamheten och utbildning till omvårdnadspersonal föreslås tas bort. Förtydligande av Socialtjänstlagen SoL angående munhälsa och daglig omvårdnad behövs.

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen anser att det är viktigt att Försäkringskassan tillförs mera resurser för den ökade administration som med förslagen kommer att läggas på Försäkringskassan istället för regionerna. Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen anser också att begreppet oral hälsa (eller munhälsa) bör användas framför tandhälsa.

Ärendets behandling under mötet

Yrkande

Ordföranden Mats-Ola Rödén (L) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag till beslut.

Ordföranden finner bifall till yrkandet.

Bakgrund HSN-AU § 79

Yrkande

Ordföranden Mats-Ola Rödén (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordföranden finner bifall till yrkandet.

Arbetsutskottets förslag till hälsa- och sjukvårdsnämnden

- Hälsa- och sjukvårdsnämndens ställer sig bakom förvaltningens förslag till yttrande och skickar det som sitt eget.

Beslutsunderlag

Remiss – När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8)

Tjänsteskrivelse daterad 20 april 2021

Remissyttrande daterad 15 juni 2021

Skickas till

Socialdepartementet